

U ČAST JUBILEJA: 25 GODINA O DAROVITOSTI

Ideja o organizovanju Okruglog stola pre četvrt veka nastala je iz potrebe da se nastavnici Visoke škole za vaspitače u Vršcu više usmere ka istraživačkom radu i tako razvijaju svoje eksploratorne potencijale, kao i da se povežu sa istraživačima iz bliže i dalje okoline. Težnja je bila da se ostvare potrebe za sjedinjavanjem naučnog i pedagoškog aspekta rada visokoškolskih nastavnika.

Najznačajniji doprinos nastanku, negovanju i razvijanju naučnih skupova o darovitima u Vršcu dala je svojim stvaralačkim duhom, stručnošću, energijom i originalnošću ideja akademik prof. dr Grozdanka Gojkov.

Tematika je izabrana pod uticajem istraživanja prof. Viorike Paser, koja je u to vreme radila doktorsku disertaciju na temu darovitosti. Veliki uticaj imale su i okolnosti u kojima je bilo naše društvo i shvatanje značaja darovitih za napredak svakog društva, pa i našeg.

Današnji jubilej je i prilika da se podsetimo doprinosa i izrazimo zahvalnost i poštovanje prof. dr Grozdanki Gojkov.

Kao dugogodišnji rukovodilac institucije koja se opredelila za naučno posvećivanje problematici darovitosti, prof. dr G. Gojkov je nesebično utkala svoje stručne i naučne kompetencije tokom četvrt veka dugog perioda pripremanja i organizovanja okruglih stolova. Polazeći od činjenice da su mogućnosti darovitih i kreativnih pojedinaca u davanju doprinosa za razvoj društva velike, prof. dr G. Gojkov je verovala u značaj obrazovanja kao odlučujućeg faktora njihovog otkrivanja, podsticanja i razvoja. U skladu s tim su birane i teme pojedinih okruglih stolova.

Prof. dr G. Gojkov je nastojala da okuplja poznate autore iz naše zemlje, ali i bližeg i daljeg okruženja, misleći da će se pod pritiskom naučnih saznanja o značaju podsticanja darovitosti i kreativnosti prilike u tom pogledu menjati na bolje, kako za pojedince tako i za društvo. Ovo se uklapalo i u pedagošku funkciju Više, pa Visoke škole u Vršcu, koja se okrenula ovom poduhvatu. Ovakvom usmerenju doprinelo je i tada već u svetu usvojeno naučno shvatanje da daroviti i kreativni pojedinci neće uvek sami naći put da ostvare svoje potencijale, ako im sredina u kojoj se razvijaju ne pruža podsticaje.

Prof. dr G. Gojkov je od početka bila svesna pravca kojim treba ići. Usmerila je pažnju nastavnika tadašnje Više škole za obrazovanje vaspitača u Vršcu na pitanja: proučavanja darovitosti i kreativnosti; na ispoljavanje darovitosti ka mogućnostima vežbanja i izgrađivanja talenata i kreativnosti; specifikovanja karakteristika darovitosti i uslova za njihov razvoj. Pažnja je bila posvećena istraživanjima uloge faktora koji podstiču razvoj, kulturnim razlikama i potrebama za njihovim uvažavanjem u tretmanu darovitih, sa ciljem da se sačuvaju i podrže darovitost i kreativnost kao suštinska obeležja ljudskog bića. U suštini, može se reći da je *Okrugli sto* nastao i razvijao se u korak sa kretanjima pitanja o darovitosti u svetskim tokovima. Nastavni kadar je prof. dr G. Gojkov uporno podsticala da učestvuje na konferencijama u inostranstvu (npr. ECHA 1998. godine u Mađarskoj, u Debrecinu; 2014. godine u Ljubljani itd.).

Na okruglim stolovima su istraživači iz brojnih zemalja (Švedska, Rusija, Slovačka, Slovenija, Makedonija, Mađarska, Rumunija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Engleska, Japan, Hrvatska, Nemačka, Austrija, Francuska, Crna Gora, Moldavija i dr.) razmatrali mogućnosti korišćenja teorije ekspertize, teorije sticanja, teorije intervencije i dr. u tumačenju uloge učenja kod razvoja visokih sposobnosti i kreativnosti, koje u sebi sadrže pružanje odgovarajuće podrške i vođenja u toku razvoja, sa uverenjem da se izuzetno postignuće ostvaruje kao rezultat intenzivnog i upornog treninga, iskustva i prakse pod optimalnim sredinskim uslovima. U okviru pomenutog, kao značajan deo darovitosti,

posmatrana je kreativnost na koju se gleda kao na spoj kreativnih sposobnosti i kreativne motivacije.

Utisak je da nije previše reći da su istraživanja i diskusije nalaza na okruglim stolovima bile zasnovane na najnovijim saznanjima sveta u ovoj oblasti, jer su na ovim skupovima učestvovali, uglavnom, oni koji su pratili svetska saznanja o ovoj tematici, a mnogi od učesnika su na ove skupove dolazili nakon svetskih konferencija posvećenih darovitima. Uvodničari na okruglim stolovima su na taj način i birani... Pomenimo samo neka značajna imena uvodničara: profesori Bosiljka i Jovan Đorđević, Ivan Ferbežer, Emil Kamenov, Marjan Blažič, Slavica Maksić, Dušan Ristić, Zora Krnjaić, Mojca Jurišević, Ljupčo Kevereski, Gabrijela Kelemen, Dušanka Lazarević, Petar Stojaković, Mirosava Đurišić-Bojanović, Tejsir S. Jamin, Slavica Ševkušić, Alina Roman, Vlad Petre Glaveanu...

Škola je, pod rukovodstvom prof. dr G. Gojkov, ispoljavala spremnost za saradnju sa drugim institucijama koje su se bavile istim ili sličnim pitanjima, te su suorganizatori skupa bili: univerziteti iz Rumunije („Aurel Vlaicu” iz Arada; „Banatul” iz Temišvara; „Tibiskus” iz Temišvara); iz Slovenije (Univerzitet u Ljubljani i Mariboru, kao i „REVIVIS” Institut za razvijanje nadarjenosti iz Ptuja); iz Makedonije – Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski” iz Bitolja; Međunarodni centar za inovacije u obrazovanju, Ulm, Nemačka; zatim Regionalni centri za rad sa darovitima u Srbiji, Pesnička škola za mlade literarne talente Srbije iz Beograda itd.).

Zahvaljući prethodnom, Visoka škola je 1998. godine uključena u evropski projekat „Project for an Early Identification of Gifted Pupils”, koji je vodio istraživački centar iz Španije „Huerta del Rey”, specijalizovan za studije o darovitosti. Predlog da se Škola uključi u ovaj projekat potekao je iz Instituta za pedagoška istraživanja iz Beograda, a bilo je uključeno 16 evropskih zemalja.

Prirodan sled višegodišnje posvećenosti nastavnika Visoke škole u Vršcu fenomenu darovitosti kroz istraživanja čije su rezultate prezentovali i o kojima su diskutovali na okruglim stolovima je prenošenje nalaza i uvida do kojih su dolazili u domenu prakse. Kao rezultat nastao je jedan od prvih seminara stručnog usavršavanja nastavnika koji je akreditovan davne 2000. godine pod nazivom „Edukacija sadašnjih i budućih vaspitača i učitelja za identifikaciju i rad sa darovitom decom”, čiji su autori i realizatori profesori Visoke škole u Vršcu. Nakon toga su kod Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja akreditovani i realizovani širom Srbije više desetina puta i seminari: „Didaktičke instrukcije za podsticanje stvaralačkih procesa učenja” i „Mentorstvo kao najefikasnija metoda za podsticanje darovitosti”.

Isto tako, kroz projekat susedske saradnje pod nazivom „Gifted Children and Relevant Adults in the Region of South Banat and Timish” savremene naučne tendencije na polju darovitosti još jednom su prevedene na konkretne sadržaje i postupke koje vaspitači i učitelji mogu realizovati i na taj način naći svoj put do najznačajnijih korisnika, odnosno, darovite dece. Naime, tadašnja Viša škola pod rukovodstvom prof. dr G. Gojkov je, kao nosilac projekta, 2007. godine u saradnji sa Univerzitetom „Tibiskus” iz Temišvara realizovala projekat u okviru CARDS programa, osmišljenog kao stručno usavršavanje vaspitača i učitelja sa obe strane granice za identifikaciju i rad sa darovitom decom.

Pored prethodnog, moglo bi se reći i da se u vrednosti skupova mogu uvrstiti doprinosi koji se odnose na brojne aspekte proučavanja darovitosti, kao, na primer, na skiciranje novih definicija uspešnosti, koje su naglašavale važnost kontinuiteta povezanosti izvorne snage darovitosti pojedinca sa sistemom učenja i poučavanja na način na koji individua osnažuje u istrajavanju i traganju za „svojim putem” izražavanja i osveščivanja sopstvenih kompetencija. Ovome su doprinosili radovi koji su nastojali da proniknu u stvarnu vezu kreativnosti darovitih i njihovih sposobnosti i struktura ličnosti, kao i razmatranja darovitosti u kontekstu čovekove ontološke mogućnosti da ostvaruje svoje mesto

u svetu kroz stvaralačko učešće u njemu. Značajna potvrda za vrednost truda svih istraživača i doprinos objavljenih zbornika i publikacija je citiranost radova u Srbiji, ali i van nje.

Dosadašnjih 25 okruglih stolova se mogu analizirati i kvantitativno (preko 1500 učesnika; blizu 1000 radova; skoro 30 prikazanih knjiga relevantnih za tematiku darovitosti i kreativnosti...) i kvalitativno. Prof. dr G. Gojkov je posebno negovala i svojim primerom nam ukazivala na značaj kolegijalne saradnje koja se, osim na okruglim stolovima, dalje nastavlja na različite načine: kroz suorganizaciju konferencija, projektne aktivnosti (TEMPUS, ERASMUS...); pomaganje u procesima akreditacije ustanova; recenzije; gostovanja profesora, uvodna izlaganja; članstva u izbornim komisijama itd. Svesni smo šta je to značilo i pojedincima i institucijama u kojima smo angažovani...

Koristim priliku da se još jednom zahvalim prof. dr Grozdanki Gojkov u ime svih koji osećaju da je u velikoj meri ona inspirisala, direktno i indirektno, i razvoj svakog od nas pojedinačno i dala veliki doprinos „umrežavanju” institucija u kojima se stručno ostvarujemo.

Prof. dr G. Gojkov nas je uporno uveravala da su naučna polja kojima se bavimo dovoljno široka i da ima mesta za svakog da „zaore svoju brazdu”. Ova naša zajednička „brazda darovitosti” je za 25 godina postala dosta duboka, ali, svesni smo – ima još mnogo da se radi... Stoga se radujemo i uključivanju mlađih kolega, kao i dolascima višegodišnjih i višedecenijskih učesnika okruglih stolova u Vršcu, i nadamo se da ćemo zajedno obeležavati i naredne jubileje...

Prof. dr Aleksandar Stojanović